

*Вікторія Миколаївна Тернавська,
доцент кафедри конституційного права
Навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
ORCID: 0000-0003-2102-619X*

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПОЛОЖЕНЬ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПИТАННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Постановка проблеми. Тенденції і пріоритети конституційно-правової політики будь-якої сучасної держави опосередковуються стандартами прав людини міжнародного права та регіональним правом. Враховуючи сьогодинішній статус України як держави-кандидата на членство в ЄС, Кабінет Міністрів України спільно з органами ЄС визначає пріоритетні сфери адаптації національного законодавства до асquis ЄС на підставі Угоди про асоціацію від 27 червня 2014 року. Відповідно розробка і прийняття нормативно-правових актів суб'єктами правотворчої діяльності або внесення змін до чинного законодавства, інституційна та правореалізаційна модернізація проходять відповідно до стандартів права ЄС з кожного із шести тематичних кластерів у рамках методології переговорів про вступ до ЄС, поділених на 33 розділи. Водночас у Преамбулі Угоди про асоціацію від 27 червня 2014 року зазначено, що політична асоціація та економічна інтеграція України з Європейським Союзом залежать не лише від прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах, а й від досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей [1]. Вважаємо, що конституційно-правова політика України має формуватися не лише у форматі визнання засад міжнародного правопорядку та відданості європейським демократичним цінностям, а й передусім визнання пріоритету національних інтересів. Українські правознавці правильно акцентують на необхідності збереження у процесі європейської інтеграції власне «українського автохтонного культурного коду» та національної традиції у праві [2, с. 7], власної правової спадщини для підвищення ефективності правової системи України, що пов'язане з «традиціями та новаціями правової реальності» [3, с. 5], що в сукупності становить суть поняття національної ідентичності у праві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній юридичній літературі питання ідентичності у праві висвітлювалося в різних аспектах у наукових працях Ю. Барабаша, М. Козюбри, В. Колісника, А. Колодія, Ю. Оборотова, П. Рабіновича, М. Савчина та інших українських правознавців. Вживаючи дещо різні терміни – «національна ідентичність», «народна ідентичність», «конституційна ідентичність» тощо, українські правознавці однак згодні в питанні важливості збереження ідентичності у сфері правореалізації, у широкому розумінні цього терміна – від правотворчості до правозастосування. Поняття конституційної ідентичності було застосовано також у Рішенні Конституційного Суду України від 14 липня 2021 року № 1-р/2021, де зазначено, що «...юридичний статус української мови як державної є водночас засадничою конституційною цінністю, питомою ознакою й ключовим чинником єдності (соборності) Української держави та невіддільною частиною її конституційної ідентичності» [4]. Водночас у вітчизняній юридичній науці й досі не сформовано доктрини ідентичності у праві. Українські правознавці переконані, що формування цієї доктрини є вкрай актуальним питанням, оскільки існує нагальна потреба усвідомлення меж конституційного контролю як за законопроектами, так і чинними законами про внесення змін до Конституції України [5, с. 83], а також «усвідомлення (визначення) меж повноважень національного органу конституційної юрисдикції щодо можливого конституційного контролю за актами органів ЄС» [6, с. 75–76]. Дійсно, у зв'язку із неминучістю внесення змін до Конституції

України в період післявоєнного відновлення, актуалізується питання національної ідентичності у сфері права задля збереження суверенного права держави самостійно формувати свою правову політику в умовах політичної, економічної та правової інтеграції. Відповідно метою цієї статті є визначення змісту категорії «ідентичність» у сфері права та зумовленості специфіки розвитку національної правової системи цим феноменом.

Основні результати дослідження. На сьогодні кожна демократична держава, незважаючи на членство в Європейському Союзі, здійснює інституціоналізацію європейських цінностей передусім на конституційному рівні, запроваджуючи механізм їх реального здійснення та захисту в національному законодавстві. Правові цінності Європейського Союзу – це спільні, різноманітні матеріальні та нематеріальні блага, які регламентуються, регулюються та охороняються нормами та принципами права, викладеними у правових актах Європейського Союзу, здатні, завдяки своїм якісним і формальним ознакам, задовольняти особистісні, групові, загальносоціальні інтереси та потреби європейської спільноти [7, с. 44]. Сповідування спільних європейських цінностей, зазначених у статті 2 Договору про Європейський Союз та їх реальна повага [8], підтверджується не лише їх декларуванням у законодавстві, а й правореалізаційною практикою. Водночас європейська інтеграція у сфері політики, економіки і права має відбуватися з дотриманням права національних держав на національну ідентичність, що випливає з пункту 2 статті 4 Договору про Європейський Союз від 7 лютого 1992 року (Маастрихтський договір), де зазначено, що Європейський Союз поважає національну ідентичність (national identities) держав-членів, яка властива їхнім фундаментальним політичним і конституційним структурам, включаючи регіональне та місцеве самоврядування [8].

Категорія «національна ідентичність» є доволі широкою й може трактуватись, зокрема, як «світглядний і водночас політичний феномен, який є основою існування державності, запорукою успішного державного управління» [9, с. 72]. Слушною є думка Ю. Руденко про те, що національна ідентичність охоплює, окрім етнічних, культурних і територіальних компонентів, також політико-юридичні [10, с. 67].

Поняття «правова ідентичність» розглядається здебільшого доволі вузько, а саме як усвідомлення індивідом чи соціальною групою себе як суб'єкта права, наділеного певними правами і обов'язками [11, с. 7–8; 12, с. 217, 219]. Так, О. Парута стверджує, що правова ідентичність – це процес засвоєння права суб'єктом права [13, с. 79]. Ширше розглядає це поняття В. Ковальчук, вживаючи термін «національна правова ідентичність», який за визначенням правознавця є «станом самовизначення нації як повноцінного суб'єкта права, який базується на правовій традиції, державотворчій дійсності та цивілізаційній перспективі», де важливу роль відіграє конституційна традиція та континуїтет [14, с. 163]. Однак у цьому контексті більш коректним, на нашу думку, буде термін «національна ідентичність у праві». Так, А. Романова зазначає, вживаючи цей термін, що тільки та нація, яка усвідомлює власну ідентичність як неповторність у державно-політичному вимірі, здатна сформувати унікальну правову систему, що не передбачає як розвиток у повному вакуумі, так і «домінування запозичених ціннісно-правових ідеалів, що може призвести до втрати національної самобутності української правової системи» [15].

Утім, у європейській конституційній теорії і практиці сталим є взаємозамінне використання термінів «національна ідентичність» і «конституційна ідентичність» [16, с. 18]. У науковій літературі категорія «конституційна ідентичність» розглядається у широкому та вузькому аспектах. У вузькому аспекті ця категорія тлумачиться як наявність незмінюваних положень Основного Закону та використовується для позначення меж міждержавної інтеграції [5, с. 72]. Так, польський правознавець М. Гранат визначає поняття конституційної ідентичності як сукупність постійних конституційних положень, включає в себе передусім основні принципи конституції, положення про права людини та цінності, пов'язані із цими атрибутами, що є «стрижнем» будь-якої конституції, а тому конституційна ідентичність встановлює межі можливих змін, які вносяться до Конституції та відіграє роль своєрідного «бар'єру» щодо співвідношення між національним правом і правом Європейського Союзу [17, с. 4, 5].

У широкому аспекті «конституційна ідентичність», на думку О. Нікорак, являє собою «комплекс особливостей конституційного ладу та конституційних цінностей певної держави, які водночас об'єднують громадян в одну спільноту (народ, націю) та відрізняють цю державу (а також

народ, націю) від інших держав, міжнародних та регіональних організацій, народів світу» та виступає запобіжником від наднаціонального права [18, с. 57]. Своєю чергою М. Савчин, як прихильник широкого підходу, вживає термін «національна конституційна ідентичність», в основі якого лежить «ідея політичної нації як єдності громадян конкретної держави», а саме поняття включає такі основні елементи, як національна конституційна культура і доктрина; правовий стиль ухвалення юридичних рішень; система судового конституційного контролю; інституційний дизайн, тобто горизонтальний і вертикальний поділ влади; вибори та контроль над владою [19, с. 28].

Водночас, на думку А. Колодія, більш правильно вести мову не про національну конституційну ідентичність, а про народну конституційну ідентичність та європейську інтеграцію у їх співвідношенні, оскільки «народ може складатися з багатьох націй, бути поліетнічним, проте проживати в межах однієї держави, брати участь у здійсненні державної влади, а одна нація може перебувати під владою кількох держав». За визначенням правознавця, «народна конституційна ідентичність – це система народних правових світоглядів, пріоритетів, переконань та цінностей, властивих вітчизняній конституційній свідомості, культурі та конституційному ладу, які об'єднують та консолідують громадян в один народ, відрізняють суспільство та державу від інших суспільств та держав, націй та народів країн світу, українську політичну та правову систему від політичних та правових систем іноземних суспільств» [20, с. 115].

Виходячи з аналізу існуючих підходів у юридичній науці, ми схильні вживати термін «конституційно-правова ідентичність», оскільки, хоча термін «національна ідентичність» ширше, ніж «конституційна ідентичність», водночас він має, окрім правової, також і культурологічну та іншу конотацію. Конституційно-правова ідентичність являє собою особливість (специфіку) розвитку національної правової системи, що передбачає адекватне поєднання новацій правової глобалізації і національних традицій у праві та конституційно-правових цінностей відповідно до Основного Закону держави. Це поняття охоплює всі ті елементи, які визначені А. Колодієм і М. Савчиним.

Загалом, незважаючи на термінологічні розбіжності, ми висловлюємо свою солідарність з позицією Ю. Ковного, який слушно зауважує, що, незважаючи на складність прогнозування розвитку глобалізованого права та його вплив на розвиток національної правової системи, необхідно прогнозувати можливості збалансування національної ідентичності та правової глобалізації у правовій політиці демократичної держави [21, с. 42–43]. В умовах правової глобалізації розвиток національної правової системи має відбуватись, на нашу думку, у площині розумного поєднання діяхронної та синхронної наступності. Діяхронна наступність, як стверджує Л. Авраменко, передбачає збереження форми і змісту права з минулої правової системи за умови об'єктивної неможливості відмовитися від тієї її частини, яку становлять правові традиції, та несуперечності положенням Основного Закону держави. Синхронна наступність у праві означає запозичення національною правовою системою елементів іноземного права шляхом засвоєння та використання, де основний акцент робиться саме на фактичному використанні [22, с. 127–128].

Висновки. Отже, конституційно-правова політика держави як засадничий і стратегічно важливий вид правової політики держави має формуватися відповідно до взятих на себе державою міжнародних зобов'язань, залишаючи за собою право на конституційно-правову ідентичність. Завданням науки конституційного права є розробка терміно-понять ідентичності у праві – національна конституційна ідентичність чи то конституційно-правова ідентичність, та формування відповідної доктрини.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародний документ від 27 червня 2014 р. (ратифікований Законом № 1678-VII від 16 вересня 2014 р.) / Європейський Союз, Європейське співтовариство з атомної енергії, Україна. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

2. Козюбра М. І. Загальнотеоретичне правознавство в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки. 2017. Т. 193. С. 3–11. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/587066a5-51a2-4b1b-85c6-d0a74636f266/content>
3. Оборотов Ю. М. Правова спадщина та правові традиції як фундамент розвитку права України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. Вип. 22. С. 4–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2004_22_2
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 14 липня 2021 р. № 1-п/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21/conv#n3>
5. Колісник В., Берченко Г., Слінько Т. Конституційна ідентичність як втілення установчої влади. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2022. Том 29. № 3. С. 69–88. DOI: 10.31359/1993-0909-2022-29-3-69
6. Слінько Т., Ткаченко Є. Гарантування конституційної національної ідентичності органами конституційного контролю. *Право України*. 2023. № 7. С. 70–84. DOI: 10.33498/iouu-2023-07-070
7. Колодій А. М., Тернавська В. М. Універсальні цінності Європейського Союзу як правові стандарти правотворчої діяльності в Україні. *Правотворча діяльність в Україні: європейський вектор розвитку законодавства*: монографія / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Київ: Алерта, 2025. 284 с. С. 28–44.
8. Consolidated version of the Treaty on European Union. *Official Journal of the European Union*. 26.10.2012. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF
9. Кириленко В. А. Законодавчі основи державної політики формування української національної ідентичності в умовах правового режиму воєнного стану. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. 2024. Випуск 3 (63). С. 71–79. DOI [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.3\(63\).313505](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.3(63).313505)
10. Руденко Ю. Ю. Проблема кореляції понять «суверенітет» та «національна ідентичність»: теоретичний та практичний виміри. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*, серія «Питання політології». 2020. Вип. 38. С. 65–71. DOI: 10.26565/2220-8089-2020-38-08
11. Братасюк М., Паращук Л. Правова ідентичність як соціокультурний феномен та її значимість для правового розвитку. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 2. С. 6–13. DOI:10.35774/app2023.02.006
12. Король К. Сутність та зміст правової ідентичності. *Юридичний вісник*. 2023. № 6. С. 216–221. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.26>
13. Парута О. В. Концепція правової ідентичності в дискурсі теорії держави і права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2013. Випуск 23. Частина I. Том 1. С. 76–80. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/405680fa-beea-4fb7-b731-f04184158507/content>
14. Ковальчук В. Національно-правова ідентичність та її роль в умовах конституційної трансформації в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2021. № 4. С. 159–166. DOI <http://doi.org/10.23939/law2021.32.159>
15. Романова А. С. Національна ідентичність у праві в кризовий період розвитку суспільства. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2022. № 3. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-3-01-04>
16. The notion of constitutional identity and its role in European integration. Study requested by the AFCCO committee. 2024. 92 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/760344/IPOL_STU\(2024\)760344_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/760344/IPOL_STU(2024)760344_EN.pdf)
17. Гранат М. Конституційна ідентичність та її значення. *Український часопис конституційного права*. 2021. № 4. С. 3–7. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.4.2021.1>
18. Нікорак О. Ю. Конституційна ідентичність як категорія конституційного права: дис. ... д-ра філософії. Львів, 2023. 248 с.
19. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 328 с.
20. Колодій А., Тернавська В., Тарасенко В. Національна конституційна ідентичність та європейська інтеграція: аспекти співвідношення. *III Маріупольський конституційний форум «Українська конституційна ідентичність в контексті європейської інтеграції»: збірник матеріалів (м. Київ, 4 жовтня 2024 р.)*. Київ: ВАІТЕ, 2024. 238 с. С. 114–121.
21. Ковний Ю. С. Національна ідентичність vs правова глобалізація: правові проблеми збалансування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 42–45. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/5>

22. Авраменко Л. В. Наступність (сприйняття та запозичення) в праві України: теоретичні аспекти. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2000. № 10. С. 125–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnus_2000_10_25

References

1. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnii storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: mizhnarodnyi dokument vid 27 chervnia 2014 r. (ratyfikovanyi Zakonom № 1678-VII vid 16 veresnia 2014 r.) / Yevropeiskyi Soiuz, Yevropeiske spivtovarystvo z atomnoi enerhii, Ukraina. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (in Ukr.).
2. Koziubra M. I. Zahalnoteoretychne pravoznavstvo v umovakh suchasnykh hlobalizatsiinykh transformatsii. *Naukovi zapysky NaUKMA*. Yurydychni nauky. 2017. T. 193. S. 3–11. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/587066a5-51a2-4b1b-85c6-d0a74636f266/content> (in Ukr.).
3. Oborotov Yu. M. Pravova spadshchyna ta pravovi tradytsii yak fundament rozvytku prava Ukrainy. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2004. Vyp. 22. S. 4–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2004_22_2 (in Ukr.).
4. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukraïnskoi movy yak derzhavnoi» vid 14 lytnia 2021 r. № 1-r/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21/conv#n3> (in Ukr.).
5. Kolisnyk V., Berchenko H., Slinko T. Konstytutsiina identychnist yak vtilennia ustanovchoi vlady. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. 2022. Tom 29. № 3. S. 69–88. DOI: 10.31359/1993-0909-2022-29-3-69 (in Ukr.).
6. Slinko T., Tkachenko Ye. Harantuvannia konstytutsiinoi natsionalnoi identychnosti orhanamy konstytutsiinoho kontroliu. *Pravo Ukrainy*. 2023. № 7. S. 70–84. DOI: 10.33498/louu-2023-07-070 (in Ukr.).
7. Kolodiy A. M., Ternavska V. M. Universalni tsinnosti Yevropeiskoho Soiuzu yak pravovi standarty pravotvorchoi diialnosti v Ukraini. *Pravotvorcha diialnist v Ukraini: yevropeiskyi vektor rozvytku zakonodavstva: monohrafiia / za zah. red. O. O. Kota, A. B. Hryniaka, N. V. Milovskoi*. Kyiv: Alerta, 2025. 284 s. S. 28–44 (in Ukr.).
8. Consolidated version of the Treaty on European Union. Official Journal of the European Union. 26.10.2012 URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF
9. Kyrylenko V. A. Zakonodavchi osnovy derzhavnoi polityky formuvannia ukraïnskoi natsionalnoi identychnosti v umovakh pravovoho rehymu voïennoho stanu. *Visnyk NTUU «KPI»*. Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo. 2024. Vypusk 3 (63). S. 71–79. DOI [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.3\(63\).313505](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.3(63).313505) (in Ukr.).
10. Rudenko Yu. Yu. Problema koreliatsii poniat «suverenitet» ta «natsionalna identychnist»: teoretychnyi ta praktychnyi vymiry. *Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina, seriia «Pytannia politolohii»*. 2020. Vyp. 38. S. 65–71. DOI: 10.26565/2220-8089-2020-38-08 (in Ukr.).
11. Bratasiuk M., Parashchuk L. Pravova identychnist yak sotsiokulturnyi fenomen ta yii znachymist dlia pravovoho rozvytku. *Aktualni problemy pravoznavstva*. 2023. № 2. S. 6–13. DOI:10.35774/app2023.02.006 (in Ukr.).
12. Korol K. Sutnist ta zmist pravovoi identychnosti. *Yurydychnyi visnyk*. 2023. № 6. S. 216–221. DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.26> (in Ukr.).
13. Paruta O. V. Kontsepsiia pravovoi identychnosti v dyskursi teorii derzhavy i prava. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriia Pravo. 2013. Vypusk 23. Chastyna I. Tom 1. S. 76–80. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/405680fa-beea-4fb7-b731-f04184158507/content> (in Ukr.).
14. Kovalchuk V. Natsionalno-pravova identychnist ta yii rol v umovakh konstytutsiinoi transformatsii v Ukraini. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»*. Seriia «Yurydychni nauky». 2021. № 4. S. 159–166. DOI <http://doi.org/10.23939/law2021.32.159> (in Ukr.).
15. Romanova A. S. Natsionalna identychnist u pravi v kryzovyi period rozvytku suspilstva. *Problemy suchasnykh transformatsii*. Seriia: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia. 2022. № 3. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-3-01-04> (in Ukr.).
16. The notion of constitutional identity and its role in European integration. Study requested by the AFCO committee. 2024. 92 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/760344/IPOL_STU\(2024\)760344_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/760344/IPOL_STU(2024)760344_EN.pdf)
17. Granat M. Konstytutsiina identychnist ta yii znachennia. *Ukrainskyi chasopys konstytutsiinoho prava*. 2021. № 4. S. 3–7. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.4.2021.1> (in Ukr.).
18. Nikorak O. Yu. Konstytutsiina identychnist yak katehoriia konstytutsiinoho prava: dys. ... d-ra filosofii. Lviv, 2023. 248 s. (in Ukr.).

19. Savchyn M. V. Porivnialne konstytutsiine pravo: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Yurinkom Inter, 2019. 328 s. (in Ukr.).
20. Kolodiy A., Ternavska V., Tarasenko V. Natsionalna konstytutsiina identychnist ta yevropeiska intehratsiia: aspekty spivvidnoshennia. *III Mariupolskyi konstytutsiinyi forum «Ukrainska konstytutsiina identychnist v konteksti yevropeiskoi intehratsii»: zbirnyk materialiv (m. Kyiv, 4 zhovtnia 2024 r.)*. Kyiv: VAITE, 2024. 238 s. S. 114–121 (in Ukr.).
21. Kovnyi Yu.Ie. Natsionalna identychnist vs pravova hlobalizatsiia: pravovi problemy zbalansuvannia. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*. 2022. № 11. S. 42–45. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/5> (in Ukr.).
22. Avramenko L. V. Nastupnist (spryniatia ta zapozychennia) v pravi Ukrainy: *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2000. № 10. S. 125–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2000_10_25 (in Ukr.).

Тернавська В. М. Адаптація законодавства України до положень права Європейського Союзу: питання конституційно-правової ідентичності

Конституційно-правова політика України формується сьогодні у форматі визнання засад міжнародного правопорядку та відданості європейським демократичним цінностям. Водночас у процесі європейської інтеграції правотворча, інституційна та правореалізаційна модернізація мають здійснюватися з урахуванням національних традицій у праві та конституційно-правових принципів, що в сукупності становить суть поняття національної ідентичності у праві. Це питання актуалізується у зв'язку із неминучістю внесення змін до Конституції України в період післявоєнного відновлення. Автор визначає поняття «конституційно-правова ідентичність» як особливість (специфіку) розвитку національної правової системи, що передбачає адекватне поєднання новацій правової глобалізації і національних традицій у праві та конституційно-правових цінностей відповідно до Основного Закону держави.

Робиться висновок, що конституційно-правова політика держави як засадничий і стратегічно важливий вид правової політики держави має формуватися відповідно до взятих на себе державою міжнародних зобов'язань, залишаючи за собою право на конституційно-правову ідентичність. Завданням науки конституційного права є розробка терміно-понять ідентичності у праві – національна конституційна ідентичність чи то конституційно-правова ідентичність та формування відповідної доктрини.

Ключові слова: конституційно-правова політика, інтеграція, адаптація законодавства, правореалізація, національна ідентичність, правова ідентичність, конституційна ідентичність.

Ternavska V. M. Adaptation of Ukrainian legislation to the provisions of European Union law: issues of constitutional and legal identity

Today, every democratic state, despite its membership in the European Union, institutionalizes European values primarily at the constitutional level, introducing a mechanism for their real implementation and protection in national legislation. The author considers that Ukraine's constitutional and legal policy should be formed not only in the format of recognizing the principles of international legal order and commitment to European democratic values, but, above all, recognizing the priority of national interests. In the process of European integration law-making, institutional and law-implementation modernization should be carried out taking into account national traditions in law and constitutional and legal principles, which together constitute the essence of the concept of national identity in law. The issue of national identity in the field of law is becoming more relevant due to the inevitability of amendments to the Constitution of Ukraine during the period of post-war reconstruction. Accordingly, the purpose of this article is to determine the content of the category of «identity» in the field of law and the determination of the specifics of the development of the national legal system by this phenomenon.

Based on the analysis of existing approaches to the issue of identity in the field of law, it is proposed to use the term «constitutional and legal identity», since the term «constitutional identity» implies only the inviolability of the basic provisions of the Basic Law of the state, and the term «national identity» has, in addition to the legal one, also a cultural and other connotation. The author defines the concept of «constitutional and legal identity» as a feature (specificity) of the development of the national legal system, which involves an adequate combination of innovations of legal globalization and national traditions in law and constitutional and legal values in accordance with the Basic Law of the state. In general, despite the terminological differences, it is considered appropriate to scientifically forecast the development of the national legal system under the impact of legal globalization in the context of a reasonable combination of diachronic and synchronous continuity.

There made the conclusion that the constitutional and legal policy of the state, as a fundamental and strategically important type of legal policy of the state, should be formed in accordance with the international obligations assumed

by the state, while reserving the right to constitutional and legal identity. The task of the science of constitutional law is to develop the term-concept of identity in law – national constitutional identity or constitutional-legal identity, and to form a corresponding doctrine.

Keywords: constitutional and legal policy, integration, adaptation of legislation, law-implementation, national identity, legal identity, constitutional identity.

DOI: 10.33663/2524-017X-2026-17-465-471

Дата першого надходження рукопису до видання: 10.02.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 09.04.2026

Дата публікації: 30.04.2026